

● GOSPODARJENJE V LETOŠNJEM PRVEM POLLETJU

DOBRO NI BOLJŠE

● 35 LET OBSTOJA IN
30 LET
SAMOUPRAVLJANJA
V GRADISU

Najstarejše gradbeno podjetje v Sloveniji

Gradbeno industrijsko podjetje Gradis Ljubljana je 4. oktobra praznovalo 35-letnico obstoja in je torej najstarejše gradbeno podjetje v Sloveniji. S tem jubilejem sovpada tudi 30 let delavskega samoupravljanja, saj je bil prvi delavski svet izvoljen na gradbišču v Kidričevem 17. januarja leta 1950, centralni delavski svet pa 21. oktobra istega leta. Z ustanovitvijo Gradisa so bili dani prvi zametki slovenskega gradbeništva. Pred kolektivom je bila tedaj postavljena velika naloga: obnova porušene domovine in kapitalna gradnja.

Gradistvo delavci so svoje naloge vestno izpolnjevali in jih izpolnjujejo še danes, saj so v 35 letih zgradili več kot 4.500 različnih objektov, med katerimi je 25 hidroelektrarn in termoelektrarn, jedrska elektrarna v Krškem, 150 velikih industrijskih kompleksov, kot so železarne Jesenice, Ravne na Koroškem in Zenica, Salonit in cementarna v Anžovnem, tovarna aluminija Kidričevo, IMV Novo mesto itd. Gradistvo so zgradili 200 kilometrov cest, več kot 80 velikih mostov in viaduktov, 400 manjših mostov, več kot 1.500 metrov operativne obale vključno z objekti v lukah Koper in Bar, 26 šol, 15 bolnišnic, 18 hotelov, tri turistična naselja (Bernardinj, Portorož in Kranjska gora) in več kot 10.000 stanovanj.

Nekaj manj kot 8.000 delavcev, organiziranih v 18 tozdih in treh delovnih skupnostih, se je s svojim delom uvrstilo v vrh jugoslovanskega gradbeništva, saj je Gradis po velikosti tretja gradbeno delovna organizacija v Jugoslaviji. Celotni prihodek je v letu 1976 znašal 3,86 milijarde dinarjev, za leto pa načrtujejo 8,28 milijarde dinarjev, kar pomeni več kot dvakratno povečanje.

V Gradisu posvečajo veliko skrb tudi standardu delavcev. V 35 letih so za svoje delavce kupili čez 800 stanovanj in zgradili štiri počitniške domove (Pohorje, Ankaran, Poreč in Biograd na morju) s 350 ležišči. Tudi izobraževanju delavcev posvečajo že od vsega začetka veliko pozornost in imajo trenutno čez 800 svojih učencev v gospodarstvu in čez 200 študentov na srednjih in visokih šolah.

Zadnja leta Gradis vse bolj prodira tudi na tuja tržišča. Glede na gospodarski položaj v naši domovini pa bo nastop na tržišču nevrčnih dežel posvečal še dodatno skrb. Tako so v Gradisu načrtovali, da bo leta 1985 vsak peti Gradisov delavec delal v tujini. Poslanstvo, ki ga je Gradis imel 35 let, bodo sedanje generacije skušale nadaljevati in ga še bolj okrepiti.

CVETO PAVLIN

Gospodarstvo občine je v letošnjem prvem polletju ustvarilo 26 % več celotnega prihodka kot lansko leto oz. 14,5 milijard din. Porabljena sredstva so se povečala bolj kot celotni prihodek in je zato dohodek porastel za samo 22 % in znaša 3,7 milijarde din. Izgubo je v letošnjem polletju izkazovalo šest organizacij združenega dela v skupnem znesku 78 milijonov din.

V delitvi dohodka je del dohodka za splošno porabo porastel več kot dohodek, in sicer za 27 %, skupna poraba je porasla za 21 % — manj kot dohodek, vendar je to glede na resolucijo o politiki izvajanja družbenega plana SR Slovenije v letu 1980 preveč. Masa neto osebnih dohodkov je porasla za 18 %, kar je manj kot dohodek, masa bruto osebnih dohodkov pa je porasla za 20 %, kar je več kot 16 %, kot bi bilo možno glede na dogovor o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka.

Po podatkih službe družbenega knjigovodstva je v gospodarstvu občine od 126 organizacij združenega dela kar 62 ozdov prekoračilo dovoljeno maso za izplačilo osebnih dohodkov.

Na področju zunanje trgovinske menjave je občinsko gospodarstvo doseglo pozitivne rezultate, saj se je izvoz povečal za 98 %, uvoz pa samo za 40 %. Brez uvoza investicijske opreme za Julon pa bi uvoz celo upadel. Tako se je razmerje med uvozom in izvozom bistveno izboljšalo in znaša 1,9:1, če pa ne bi upoštevali uvoza investicijske opreme

za Julon, bi bilo razmerje 1,1:1. Ti številčno zelo ugodni rezultati pa so v proizvodnji povzročili tudi nekatere težave, predvsem zaradi pomanjkanja uvoženih surovin in reprodukcijskega materiala.

Nekateri ozdi so se zato povrnili na uslužnostno proizvodnjo. Dodelujejo ali delajo izdelke za surovino — last drugih ozdov, ki jo dajo samo v obdelavo ali delavo.

Tako se proizvodnja oziroma proizvodne serije ali procesi drobijo, manjša pase učinkovitost in produktivnost poslovanja. Nekateri ozdi (npr. Julon) so sicer izvoz bistveno povečali, vendar prav zato teh izdelkov manjka na domačem trgu in zato drugje iste izdelke uvažamo. Ponekde proizvodne asortimente menjajo, oziroma krčijo, ne delajo izdelkov, ki potrebujejo veliko uvoženih surovin in zato pride do pomanjkanja teh izdelkov na trgu.

Devalvacija je imela v začetku pozitivne rezultate. Medtem pa so se nekatere surovine — uvožene in tudi domače — toliko podražile, da ponekod že izvažamo z izgubo.

Devalvacija bo vplivala tudi na obveznosti za odplačila dolgoročnih kreditov.

H. G.

● AKTIV NOVINARJEV V OZD

PONOVO DELAVNO

Po dobrem dvomesečnem počitku so se ponovno sestali organizatorji obveščanja in novinarji v ozdih naše občine.

Delovni program skupine, ki se mesečno sestaja, vsebuje organizacijo obveščanja v ozdih in v tozdih, povezavo z informativnim sistemom v občini, z glasilom Naša skupnost, se usmerja v aktualne družbenopolitične akcije in v zadeve širšega družbenega pomena. Program vključuje tudi izobraževanje članov v strokovnih pogovorih o tematikah, ki se neposredno povezuje z informativno dejavnostjo in organizacijskimi nalogami na področju obveščanja ter pomaga članom skupine h kvalitetnejšemu opravljanju njihovih nalog.

Maja letos, ko se je pričela akcija »1000 delavcev — sodelavcev«, so si člani razdelili vrsto nalog, da bi usklajeno pridobivali nove dopisnike za glasila ozdov, na Našo skupnost in Delavsko enotnost. Akcija še vedno teče. Hkrati z njo člani ugotavljajo stanje informiranja v ozdih naše občine in pripravljajo oceno glasil, ki izhajajo v naši občini.

V delovni skupini organizatorjev obveščanja in novinar-

jev v ozdih, ki deluje v okviru komisije za obveščanje pri ZSS občine Moste-Polje, je vključen le del organizatorjev obveščanja in novinarjev v ozdih. Delo skupine bi bilo nedvomno še plodnejše in bolj kontinuirano, če bi sodelovali tudi vsi drugi delavci v občini, ki delajo na tem področju. JANA ARMAN

Mineral — obrat ob Industrijski cesti. — (Fotoarhiv NSK)

IZ DELOVNIH KOLEKTIVOV

Pri ŽG so pričakovali, da bo zanimanje potnikov za hitro potovanje z zelenim vlakom precejšnje tudi na Dolenjskem. Po nekajmesečni vožnji tega vlaka pa se pričakovanja niso uresničila. Vlak je zaseden le 13-odstotno, poslovnih potnikov, ki bi hoteli v Ljubljano, ni, bolje rečeno, so, vendar so obljube dolenjskih, oziroma novomeških delovnih organizacij o preusmerjanju svojih poslovnih potnikov glede uporabe prevoznega sredstva ostala le pri besedah. Prav zaradi slabih ekonomskih rezultatov dolenjskega zelenega vlaka velja hitro ukrepati še pred začetkom zime.

Statistika pravi, da si nekako polovico Slovencev ne

more privoščiti počitnic na morju. Slovenski ptt delavci so glede tega v precej ugodnem položaju, saj imajo počitniške domove v Strunjanu, Červarju, Straškem, Sukošan, Punatu na otoku Krku, Vodica in Pohorju. Tudi cena penziona je izredno ugodna: okoli 170 din dnevno na osebo.

Tuji turisti lahko z bencinskimi boni, kupljenimi za devize, dobijo na vseh naših črpalnih bencin 7,8 % ceneje. Avto-moto zveza Jugoslavije, ki izdaja bone, pa nakazuje Petrolu vsoto za bencin v dinarjih. Pri Petrolu menijo, da bi bilo zanje ugodnejše, če bi dobili del denarja v tuji valuti,

saj bi zanj lahko kupovali rezervne dele za vozni park, za bencinske servise, za rafinerijo in tudi za dodatni uvoz naftnih derivatov. Vendar republiški organi menijo, da to ni potrebno.

Ljubljanski mestni potniški promet slavi pomembno obletnico — 80 let obstoja. Prvo vozilo so po Ljubljani zapeljala 6. septembra l. 1901. Po mestnih ulicah je vozilo 15 tramvajev. Z njimi je prišla »trola« sedaj pa imajo pri ljubljanskem mestnem potniškem prometu na razpolago 211 avtobusov. Avtobusi lahko prepeljejo nekaj manj kot 100 milijonov potnikov, kar pomeni, da se vsak dan pelje z avtobusi 250 tisoč ljudi.

cp

Pred petnajstimi leti

Tovariša Tita so ob obisku na Jančah 19. septembra 1965 posebno razveselili tamkajšnji pionirji. Pred vhomom v planinski dom II. grupe odredov so mu izročili polno košarico pravkar nabranih jurčkov.

Na sliki se tovariš Tito pogovarja z domačinom Marjanom Križajem, med njima je videti košarico z jurčki, ob skrajnem desnem robu slike pa je Ivan Rome z Volavlj.

Besedilo AM (fotoarhiv NSK)

● MINERAL: USTVARJAMO BOLJŠE MOŽNOSTI

Za delo in samoupravljanje

Mineral spada s 230 zaposlenimi med manjše delovne organizacije naše občine. Tudi prostorsko je delovna organizacija precej razdrobljena, saj ima svoje obrate ob Industrijski cesti na območju Javnih skladišč, kjer je tudi sedež podjetja, na Tomačevski cesti — tam izdeluje spomenike, v Podpeči pa predeluje granit, kamnolome ima na Lesnem brdu, Drenovem griču in Rešovem, peskokop na Škofljici. Njegova osnovna dejavnost je predelava naravnega kamna — marmorja in granita — ter izdelava cementnih izdelkov, predvsem teraco in betonskih plošč ter montaža vseh naštetih izdelkov.

Lahko rečemo, da je s svojimi izdelki, predvsem z okenskimi policami, stenskim in stopnišnimi oblogami in tlaki, Mineral prisoten na vsakem gradbišču, doma, uveljavil pa se je tudi v tujini. V Bruslju je z belim makedonskim kamnom obložil poslovno stolpnico družbe ITT. Dogovarja pa se za nova podobna dela v tujini.

Mineral se je razvil iz manjših obrtnih delavnic, kjer je bilo vse

delo ročno. Potrebe tržišča in težke delovne razmere so narekovale hiter razvoj in danes lahko govorimo o industrijski predelavi naravnega kamna s sodobnim tehnološkim procesom. Najprej so mehanizirali obrat za izdelavo teraco plošč, nato obrat za predelavo kamna. Postavili so novo separacijo teraco peskov, ki jih delno tudi prodajajo. Pred dvema letoma so pričeli s predelavo granita v Podpeči, kjer so tudi zgradili nov sodoben obrat. Lani je stekla proizvodnja v novi betonarni ob Industrijski cesti v Mostah, kjer izdelujejo betonske navadne in prane plošče.

Investicije so v veliki meri pokrili s svojimi sredstvi, delno pa s krediti.

Seveda jim tudi težav ne manjka. Sami menijo, da jih večjih razvojnih prehitov. S tem mislijo predvsem organizacijo dela, ki je še niso uspeli v celoti prilagoditi novemu tehnološkemu procesu, in kadrovske probleme.

Primanjkuje jim predvsem kvalificiranih delavcev. Pomanjkanje delavcev povzroča v zadnjem času celo zastoje v proizvodnji.

Drug velik problem so reprodukcijski material in osnovna surovina — marmorni bloki.

Pri svojem delu uporabljajo diamantna orodja, ki jih uvažajo, saj jih doma ne izdelujemo. To so draga orodja in ker so omejeni pri deviznih sredstvih, jim grozi nevarnost zastojev v proizvodnji, če teh orodij ne bodo dobili.

Enako velik problem so tudi marmorni bloki. V svojih kamnolomih pridobijo okrog 10 % potrebne količine, pa še ta je slabše kakovosti. Vse drugo nabavijo pri sorodnih podjetjih širom po domovini, največ v Istri, na Braču, v Makedoniji in Srbiji. Ker je pri nas razvoj industrije predelave marmorja in granita naraščal veliko hitreje kot so bila vlaganja v surovinsko bazo, je na našem tržišču veliko pomanjkanje marmorja in granita.

Vlaganja v kamnolome so dolgotrajne in obsežne investicije. Nahajališča surovin so običajno na težko dostopnih krajih. Zato je treba najprej zgraditi ceste, napeljati elektriko itd. Tudi riziko je precejšen, saj se kamno-

lom odpira na podlagi predvidevanj poskusnih vrtin. Prvi rezultati so vidni, ko so odkrite vrhne plasti, to pa je pri globinskih kopih šele po nekaj letih.

V Mineralu menijo, da so to prevelike investicije za eno samo delovno organizacijo in bi moral biti prisoten večji interes širše družbe, saj gre za izkoriščanje rudnega bogastva, ki je last nas vseh.

Mineral je že v preteklih letih vzdrževal tesne stike s sorodnimi delovnimi organizacijami v Sloveniji in tudi drugih republikah. V začetku letošnjega leta pa je bila na pobudo Minerala ustanovljena skupnost delovnih organizacij vse slovenske kamnarske industrije; v njej so: Mineral Ljubljana, Marmor Jotavlje, Marmor Sežana, Ingmag Pohorje in Industrija granita Oplotnica.

Osnovni cilji te skupnosti so enotno nastopanje na tržišču pri prodaji svojih izdelkov, nabavi surovin in reprodukcijskega materiala, enotna politika cen, vlaganja v surovinsko bazo, izobraževanje delavcev, izmenjava izkušenj itd.

Kljub težavam pa se v Mineralu lahko pohvalijo, da je bilo njihovo poslovanje doslej vedno uspešno. Tudi letošnje prvo polletje so zaključili z zelo dobrim rezultatom. To pripisujejo dobremu delu in gospodarjenju ter smotrnim investicijam v preteklosti.

V naslednjem srednjeročnem obdobju ne načrtujejo večjih investicijskih vlaganj. Večjo proizvodnjo bodo dosegli z dvigom produktivnosti, z dopolnjevanjem obstoječe mehanizacije in boljšo organizacijo dela.

Pred nedavnim so na pobudo sindikata organizirali delovno akcijo. Njen namen ni bil izboljšati finančno stanje Minerala, temveč pospraviti skladišče prostora in dvorišče, saj jim zaradi pomanjkanja delavcev za to vedno manjka časa.

Načelo akcije je bilo, da bi vsi opravljali fizično delo, tudi delavci strokovnih služb. Tako so družno opravili zastavljeno nalogo. Čeprav je bilo sodelovanje na akciji prostovoljno, je bila udeležba zelo velika. Manjkali so res sami tisti, ki so bili bolni ali nujno zadržani. Vsak se je potrudil, da bi čimveč prispeval k uspehu akcije.

S tem so delavci izkazali visoko zavest in pripadnost delovni organizaciji. Poudariti pa je treba, da to ni bilo prvo takšno dejanje v Mineralu. Letos poleti je mladiška organizacija izvedla podobno delovno akcijo.

Starejši člani kolektiva pa se še spominjajo tistega leta, ko so se vsi delavci prostovoljno odpovedali polletnemu presečku dohodka in ga namesto za osebne dohodke namenili za nakup novih strojev in tako zavarovali pot uspešnega razvoja delovne organizacije.

C. MUŽAN